

**INTERNATIONELL STRATEGI
SAMT HANDLINGSPLAN
FÖR EU- OCH VÄNORTSARBETE
I FLENS KOMMUN**

1. BAKGRUND, SYFTE OCH ORGANISATION

1.1 Bakgrund

Genom medlemskapet i den europeiska unionen (EU) har betydelsen av de internationella frågorna växt sig starkare även för Sveriges kommuner. Sedan tidigare hade kommunerna ej sällan vänorter och från början mest frekvent förekommande i de nordiska länderna. Flens kommun har sedan år 2005 en vänort och ett vänortsavtal med Vares i Bosnien.

I Flens kommun finns vidare en EU-strategi fastställd av kommunstyrelsen 2002-10-14, § 122. Strategin är relativt kortfattad och fokuserar på att skapa och utveckla långsiktigt bärande kontakter med tilltänkta samarbetsparter samt mål för arbetet med kommunens EU-arbete.

Under åren 2007 – 2008 genomförde kommunen utbildningsinsatser om EU-frågor samt ett ambitiöst program där kommunens nämndpresidier och förvaltningar besökte Bryssel och fick ytterligare kunskaper och insikter betr internationellt arbete.

Under samma period genomförde också revisionen en granskning av EU-bidrag i Flens kommun. I samband med behandlingen av denna rapport konstaterades att kommunens EU-strategi från år 2002 är i behov av uppdatering.

Kommunstyrelsen beslutade därför 2007-10-08, § 135 att uppdra till kommunledningsförvaltningen att arbeta fram en internationell strategi inrymmande EU- och vänortsstrategi. Ett förslag till ny internationell strategi presenterades 2008-09-24, men som av olika anledningar inte ledde till något beslut i kommunstyrelsen.

1.2 Syfte

Vid ett möte med kommunstyrelsens presidium under våren 2012 fick kommun-ledningsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag med dels en internationell strategi, dels en handlingsplan för kommunens fortsatta EU- arbete.

Den nu gällande EU-strategin för Flens kommun är ca 10 år gammal. Sedan dess har det hänt mycket på den internationella arenan. Flens kommun har fått en vänort. Mycket tid och resurser har lagts på kunskapsinhämtning om EU inte minst i samband med resor till Bryssel.

Inom skolans värld finns sedan några år ett givande elevutbyte med kommuner i första hand i Tyskland, Frankrike, Spanien och Baltikum utöver vänorten Vares.

Syftet är att ta fram en internationell strategi med fokus på vänortsfrågor och en handlingsplan för kommunens fortsatta EU-arbete. I strategin ska starkt betonas nyttoaspekten, d v s att det internationella arbetet inte får vara ett självändamål utan måste vara en väl integrerad del i arbetet med att förverkliga intentionerna i visionen för Flens kommun 2019 och den nya styrmodellen i kommunen.

2 INTERNATIONELL STRATEGI FÖR FLENS KOMMUN

Ny kunskap och nya erfarenheter berikar och utvecklar kommunens verksamheter.

Kommunen ska aktivt arbeta för att tillvarata de möjligheter till internationellt samarbete, som finns idag, framförallt genom EU-medlemskapet. Ett internationellt samarbete leder till förbättrade kunskaper om andra samhällssystem och andra möjliga lösningar på problem. Genom att delta i EU-projekt och aktivt arbeta med vänorter kan man därutöver utveckla angelägna frågor tillsammans med ett europeiskt partnerskap.

Det är viktigt att Flens kommun tar ett ansvar för sin del av den internationella och europeiska politiska utvecklingen genom att delta i aktiviteter som syftar till att påverka utformningen av för kommunen olika politikområden.

Syftet med det internationella arbetet är således att vara ett kompletterande instrument för verksamhetsutveckling och därigenom skapa ett mervärde för kommunen, dess invånare och näringsliv samt bidra till en internationell- och europeisk kunskap, förståelse och utveckling.

Det internationella arbetet i Sverige hade från början sitt ursprung ur idéer som i mångt växte fram ur kontakter inom Föreningen Norden. En konsekvens av detta var påfallande ofta att vänortskontakter skapades inom Norden. Framväxten av dessa nätverk var markant redan från 1950-talet och byggde i hög grad på en humanism som härrörde ur en naturlig önskan om fred m m med anledning av förra århundrades båda världskrig m m.

Dessa vänortskontakter kom ofta att få formen av visst kultur- och skolutbyte samt delegationer som möttes med vissa intervaller och på utpräglat vänskaplig basis. Med tiden började en reaktion växa fram mot att dessa vänortskontakter gav för lite i nytto-utbyte som resultat, samtidigt som fokus började förskjutas från det nordiska, till det europeiska perspektivet. Konsekvensen av detta blev på många håll en medveten strävan dels mot sökande av kontakter i det europeiska perspektivet, dels en allt mer påtaglig strävan mot att det internationella arbetet måste ge nyttoeffekter för den egna kommunen som resultat.

Målen för kommunens internationella arbete

Genom Färdplan Flen har Flens kommun startat en flerårig process med syfte att utveckla kommunen till en bättre kommun att bo, leva och arbeta i. En av huvudingredienserna i Färdplan Flen är visionen för Flens kommun 2019. Denna pekar ut färdriktningen i kommunens fortsatta utvecklingsarbete samt anger de strategiska hörnstenar mot vilka kommunen ska sträva. Den internationella strategin måste vara/bli en naturlig del i ansträngningarna att förverkliga Flens kommun 2019.

Allmänt kan målen för det internationella arbetet sägas vara att

- öka tillväxten i kommunen
- tillgodogöra kunskaper och erfarenheter som kan bidra till kommunens utveckling
- främja kommunens utvecklingskraft
- stärka den positiva bilden av Flen internationellt
- bidra till en god samverkan med övriga aktörer i kommunen och inom regionen
- utveckla vänortskontakter med kommuner av motsvarande storlek och läge

Inriktning på arbetet

Flens kommun bör ha följande grundläggande inriktning för sitt internationella arbete

1. verka för fred, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter samt för skapandet av ett hållbart samhälle
2. ha en positiv grundinställning till internationella kontakter och internationellt samarbete
3. vara aktiv och utveckla kommunens internationella arbete
4. prioritera arbetet inom EU
5. hålla kontakt med samtliga vänorter,
6. knyta nya kontakter med företrädesvis de orter som vi redan idag har ett samarbete med inom skolans verksamhetsområde
7. undersöka möjligheten att ansöka om finansiering från EU:s fonder och program för utvecklingsarbete

Den här föreslagna internationella strategin för Flens kommun har en tydlig inriktning på att söka samarbete med andra kommuner som på lämpligt sätt kan bidra till Flens kommuns utveckling i första hand i de avseenden som finns angivet i visionen för Flens kommun 2019.

Sådana inriktningskriterier kan vara:

- kommun av ungefär Flens storlek och struktur och beläget ca 100 – 150 km från huvudstad eller annan stor stad
- kommun med i princip samma grundproblematik och möjligheter som Flen
- kommun med likartad vilja att åtgärda grundproblematiken som i Flens kommun

Prioriterade områden

Alla kommunens verksamheter berörs direkt eller indirekt av internationaliseringen.

Följande områden ska dock vara prioriterade

- Utbildning
- Integration
- Effektiv organisation.

Vänortsverksamhet

Den vänortsverksamhet - Vares i Bosnien - som bedrivs idag kretsar kring utbyten inom bland annat idrott, utbildning och kultur. Sedan 2005 är samarbetet reglerat i ett vänortsavtal. Detta avtal har nyligen löpt ut och en dialog om fortsättningen bör initieras under året.

Flens kommun bör överväga angelägenheten av att ha flera vänorter än Vares. Detta utvecklas mera i handlingsplanen (se nedan).

Europa 2020-strategin: flera initiativ för ökad tillväxt och sysselsättning

Kommissionen har under det senaste året lanserat olika ”flaggskeppsinitiativ” för att konkretisera Europa 2020, som är EU:s långsiktiga strategi för tillväxt och sysselsättning. I flaggskeppsinitiativen anges vad kommissionen anser behöver genomföras på EU-nivå för att Europa 2020 ska bli en framgång.

Europa 2020-strategin kommer att genomsyra kommissionens arbetsprogram de kommande åren och utgöra ett fundament för många av de initiativ som väntas framöver, inklusive kommande långtidsbudget.

Det är viktigt att Flens kommun arbetar aktivt med Europa 2020-strategin

3. HANDLINGSPLAN FÖR EU-ARBETE I FLENS KOMMUN

Mål och inriktning

Flens kommuns handlingsplan för EU-arbete ska visa för kommunens verksamheter hur ett mer integrerat EU-perspektiv kan bidra till att uppnå de kommunövergripande målen.

Den ska vara ett redskap för att förverkliga visionen för Flens kommun 2019 inom färdplan Flen och för att uppfylla målen i strategisk plan inkl årsbudget, d v s kommunens nya styrmodell (se den internationella strategin). Den ska således bidra till att uppnå mål i kommunens årsplaner och årliga verksamhetsplaner. Handlingsplanen ska även vara ett hjälpmedel för kommunen när det gäller att uppnå målen i EU:s tillväxtstrategi *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*.

Genom att EU-perspektivet integreras i den dagliga verksamheten kan kommunen öka sina möjligheter att uppnå uppsatta mål. Samarbetsprojekt kan förbättra miljöarbetet, kompetensutveckling och europeiska utbyten kan förbättra kvalitén i t ex utbildningen och en starkare europeisk profil kan bidra till en förbättring av företagsklimatet. Idag varierar engagemanget i EU-projekt mycket mellan olika verksamhetsområden. I vissa verksamheter arbetar man redan strategiskt, i andra är EU:s möjligheter relativt okända. Handlingsplanen uppmuntrar personal inom alla områden att se över vilka av deras utvecklingsbehov som skulle kunna mötas med deltagande i EU-projekt och nätverk.

Europa 2020

Ledorden för EU:s strategi Europa 2020 är:

- Smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- Hållbar tillväxt – främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
- Tillväxt för alla – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Europa 2020 har fem överordnade EU-mål¹:

- 75 % av befolkningen i åldrarna 20-64 ska ha ett arbete².
- 3 % av EU:s BNP ska investeras i forskning och utveckling.
- Energi- och klimatmålen ”20/20/20” ska nås³.
- Den andel ungdomar som slutar skolan i förtid ska vara under 10 % och minst 40 % av den yngre generationen ska ha avslutad högre utbildning.
- Antalet personer som hotas av fattigdom ska minska med 20 miljoner.

Utifrån de gemensamma målen tar medlemsländerna fram nationella mål. I Sverige sker det genom Sveriges nationella reformprogram⁴. Den lokala och regionala nivån betonas i strategin och så kallade partnerskap uppmuntras, som innebär att aktörer på olika nivåer i samhället ska samarbeta för att uppnå målen. Flens kommun avser att göra detta bl a genom projektet *EU2020 going local*, ett samarbetsprojekt mellan 15 europeiska regioner som drivs av Regionförbundet Sörmland⁵ samt genom arbete med att förverkliga Vision Flen 2019.

Strategiska prioriteringar

Flens kommun behöver engagera sig mer i EU-arbetet. Genom att följa och i tillämplig utsträckning delta i den politiska utvecklingen på EU-nivå och integrera EU-perspektivet i kommunens verksamhetsområden förstärker Flens kommun sina möjligheter att nå sin fulla utvecklingspotential. Detta kräver engagemang från såväl förtroendevalda som anställda.

Den övergripande inriktningen är formulerad i strategin i avsnitt 2. Ett av de mål som anges där är utveckla vänortskontakter med kommuner av motsvarande storlek och läge. Därför bör Flens kommun söka samarbete med andra kommuner som på lämpligt sätt kan bidra till Flens kommuns utveckling i första hand i de avseenden som finns angivet i visionen för Flens kommun 2019.

Sådana inriktningskriterier kan vara:

- kommun av ungefär Flens storlek och struktur och beläget ca 100 – 150 km från huvudstad eller annan stor stad
- kommun med i princip samma grundproblematik och möjligheter som Flen

¹ En sammanfattning av målen. Målen i sin helhet finns i *Europa 2020*, Europeiska kommissionen 2010, sid 32.

² Sveriges regering har utökat detta mål till att omfatta både kvinnor och män.

³ Minska utsläppen av växthusgaser med minst 20 % jämfört med 1990-års nivåer och med 30 % på vissa villkor, öka andelen förnybara energikällor i vår slutliga energiförbrukning till 20 % och öka energieffektiviteten med 20 %.

⁴ Sveriges nationella mål utifrån Europa 2020 skickas till EU-kommissionen i april 2011 och ska ha utarbetats i samråd med lokal och regional nivå.

⁵ Se <http://www.region.sormland.se/subpage.aspx?MenuID=61556&showmenuid=61422> för mer information.

- kommun med likartad vilja att åtgärda grundproblematiken som i Flens kommun

Vänortskontakter

Flens kommun bör överväga angelägenheten av att ha flera vänorter än Vares. Strategin uppmanar dock till att kommunen därför söker ytterligare vänorter inom Norden och Europa och att dessa sedan i största möjliga mån även prövas som partners i samarbetsprojekt. Vänorterna kommer då att få en tyngre och mer strategisk roll än tidigare.

De vänorter som kommunen söker bör vara kommuner som svarar mot inriktningsfaktorerna som anges i strategin.

Kommuner i Europa som Flens kommun vill ha ett långsiktigt samarbete med bör således ha liknande problem, behov och en vilja att lösa problemen för att samarbetet ska vara långsiktigt givande och konstruktivt.

Ett led i sökande efter andra vänorter kan vara att börja med kommuner som kommunen redan nu har erfarenhet av utbyte med.

Tidplanen för att hitta nya samarbetspartner bör inte vara stressad. Det är viktigt att kommunen tar erforderlig tid på sig att besluta vilka kontakter man ska ta och vilka projekt man ska gå in i/medverka i.

Verksamhetsutveckling

Genom att delta i transnationella projekt och ansöka om medel från EU:s fonder och program finns stor potential till utveckling för kommunens olika verksamheter. Projekt och program med EU-stöd ska inte ses separat från den ordinarie verksamheten inom kommunen, utan bli en naturlig och integrerad del av den. För utvecklingsarbete inom kommunens verksamheter ska möjligheten till europeiska samarbetsprojekt och delfinansiering via EU:s fonder och program alltid prövas. Deltagande i projekt och finansiering via EU-program medför också en ovärderlig kompetensutveckling, både för enskilda individer och för grupper och verksamheter. Det kan handla om allt från förbättrad ämneskunskap och nya perspektiv till språkkunskaper och ökad kulturell förståelse.

Kommunen prioriterar inte några enskilda verksamhetsområden när det gäller deltagande i EU-projekt – utöver det som följer av strategin - utan uppmanar till att möjligheten prövas inom alla områden. Omfattningen på projekten kan variera. En skolklass kan göra ett utbyte med en klass i ett annat land, och ett kontor kan delta i ett stort europeiskt samarbetsprojekt. Inte heller här gör kommunen någon skillnad, utan uppmanar alla initiativ som kan medföra ett mervärde för de inblandade. Ofta ger projektdeltagande ringar på vattnet, både genom att det involverar fler än de som aktivt arbetar med projektet, och i det engagemang ”smittar av sig” och inspirerar till nya idéer. Ett mindre partnerskap kan leda till en större projektansökan med samma partners några år senare.

Bevakning och påverkan

Flens kommun påverkas i allra högsta grad av vad EU beslutar. Därför ska kommunen också vara med och påverka i den mån det går. Det finns många vägar för strategisk påverkan i EU för lokal och regional nivå.

Regionkommittén för regionernas talan, olika europeiska nätverk och organisationer lämnar yttranden och remisser när det gäller nya lagförslag och den regionala och lokala nivån uppmuntras av den svenska regeringen att delta i dialogen kring exempelvis de nationella målen i EU:s tillväxtstrategi. I vissa fall finns möjligheter för förtroendevalda på kommunal nivå att själva delta i debatter och dialogforum kring hur EU:s politik och framtida program ska utformas. I andra fall representeras kommunen av Regionförbundet Sörmland och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Genom Regionförbundet är Flens kommun medlem i de europeiska nätverken Assembly of European Regions (AER), Edge Counties Network och Lisbon Regions Network.

Kommunen bör undersöka de möjligheter som de olika nätverken erbjuder och välja ut något eller några där man utser personer som deltar i möten och aktiviteter. Alternativt kan kommunen undersöka om det finns andra nätverk som skulle passa bättre att ingå i. Exempel på andra nätverk som Flens kommun skulle kunna vara aktiv inom är Eurotowns, United Cities and Local Governments (UCLG), The Union of Baltic Cities (UBC) och European Network of Social Authorities (ENSA). Genom att samarbeta med andra regioner i Europa kan kommunen avsevärt öka sina chanser att påverka EU:s utveckling. Nätverken används också för att utbyta erfarenheter och kunskap.

Den viktigaste ingången för påverkan och inflytande är SKL. Organisationen är mycket aktiv när det gäller att samla åsikter från lokal nivå och föra dem vidare till EU-nivå. SKL har till exempel tagit på sig uppgiften att föra kommuners och regioners talan när det gäller utformandet av de nationella prioriteringarna utifrån Europa 2020.

SKL har listat fyra prioriterade punkter som man anser är av stor strategisk vikt för kommuner de närmaste åren⁶ vad gäller det internationella arbetet:

1. Bevaka utvecklingen av tjänster av allmänt intresse/tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.
2. Bevaka subsidiaritetsprincipen⁷.
3. Bevaka sammanhållningspolitikens utveckling.
4. Bevaka det lokala och regionala intresset i genomförandet av EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi och den öppna samordningsmetoden.

⁶ Nyberg 2010, sid 40-42.

⁷ Subsidiaritetsprincipen är en av EU:s grundprinciper och innebär att beslut alltid ska fattas på lägsta möjliga nivå, så nära medborgarna som möjligt. Det betyder att EU endast ska agera i en fråga om det är mer effektivt än en åtgärd på nationell nivå. Medlemsstaterna ska själva bevaka att denna princip upprätthålls och protestera vid övertramp. Principen gäller även lokala och regionala nivåer.

Dessa områden bör Flens kommun vara extra uppmärksam på. Kommunen ska ha/bör utveckla ett bättre och närmare samarbete med SKL och utse representanter som deltar i strategiskt viktiga möten och dialogforum. Genom ett aktivt samarbete med SKL kan förtroendevalda och tjänstemän i kommunen både öka kommunens inflytande i EU och hålla sig uppdaterade om vad som är på gång inom unionen. Andra möjligheter att påverka EU är genom intresseorganisationer på plats i Bryssel, politiska partier på europeisk nivå, Sveriges ledamöter i Europaparlamentet och ansvariga departement.

Genom ett mer aktivt deltagande i EU:s program och nätverk kommer Flens kommun även att stärka sin europeiska profil. Det kommer att öka intresset för omvärlden att samarbeta med kommunen, och det kommer också att öka kommunens attraktionskraft på hemmaplan. När det gäller profilering är det viktigt att börja i den egna regionen. Genom ett bra samarbete med Region-förbundet Sörmland och närliggande kommuner kan Flen också utvecklas.

Organisation av det internationella arbetet

Det internationella arbetet ska vara en integrerad del i kommunens olika verksamheter. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret och samordnar kommunens arbete med internationella frågor. Motsvarande ansvar inom förvaltningsorganisationen ligger på kommunledningsförvaltningen som samordnar insatser och avsatta resurser inom angiven ram. Kommunstyrelsen svarar för samverkan regionalt, nationellt och internationellt med organisationer och nätverk.

Nämnder och styrelser ansvarar för det internationella arbetet inom sitt verksamhetsområde. Samtliga nämnder ska inom sina områden följa utvecklingen på EU-nivå, påverka utvecklingen i enlighet med den antagna internationella strategin och skapa handlingsberedskap för att möta omvärldens utveckling. Förvaltningsledningsgruppen är därvid en viktig funktion. Upparbetade kontakter och samarbeten i en nämnd ska tillvaratas i hela kommunen.

Kommunfullmäktiges presidium ansvarar för officiella internationella besök till kommunen och samråder vid behov med kommunstyrelsens presidium i dessa frågor. Kommunfullmäktige beslutar om riktlinjer för det internationella arbetet samt ingår och avslutar vänorts- och andra internationella samarbetsavtal.

I dag har inte kommunen någon särskild handläggare med uppgift att arbeta med att söka EU stöd i angelägna projekt m m och som kan svara för arbetet med sådana ansökningar. En medelstor kommun som Flen kanske inte heller kan ha en heltidsarbetande funktion på detta område. Erfarenheten från andra kommuner är dock att framgångsrika sådana funktioner betalar sig själva genom de EU-medel man lyckas ansöka om/förhandla fram.

Det är kommunstyrelsens och kommunledningsförvaltningens ansvar att se till att det finns en samordnande funktion inom kommunledningsförvaltningen för arbetet med de internationella frågorna.

Arbetet inriktas på att samordna kommunens internationella arbete inom förvaltningen i samverkan med förvaltningsledningsgruppen och ett särskilt

EU-nätverk som skapas med representanter för olika verksamheter. Nätverket kan bidra till att utveckla kommunens EU-arbete och bör träffas ett par gånger per år. Genom detta arbete samordnas kommunens insatser och resurser kontinuerligt och underlöpande budgetår. Utöver här nämnd samverkan kan det finnas skäl till att vid behov söka externa resurser för arbetet med internationella frågor.

Resurser

Resp nämnd/förvaltning måste prioritera och avsätta egna resurser för det internationella samarbetet. För samordning, kontaktskapande m m på ett övergripande plan är det rimligt att det årligen avsätts erforderliga resurser för det internationella arbetet i kommunens budget.